

9.10.2008

Ulko- ja turvallisuuspoliittiselle ministerivaliokunnalle

Suomen Punaisen Ristin, Suomen Unicefin ja Kirkon Ulkomaanavun kannanotto

Vetoomus Oslon rypäleasesopimuksen allekirjoittamisen puolesta

Valtiot ovat neuvotelleet nk. Oslon prosessissa rypäleaseiden käyttöä rajoittavasta kansainvälisestä sopimuksesta. Kuluvan vuoden toukokuussa 107 valtiota sopi oikeudellisesti sitovasta, rypäleaseiden käyttöä merkittävästi rajoittavasta sopimustekstistä. Sopimus avautuu allekirjoitettavaksi Oslolla 3.12.2008.

Suomen Punainen Risti, Suomen Unicef ja Kirkon Ulkomaanapu esittävät, että Suomen valtio allekirjoittaa ja ratifioi nk. Oslon sopimuksen. Sitoutumalla sopimukseen Suomi osoittaa poliittisen tahtonsa vaikuttaa rypäleaseiden tunnettuihin ja vaikeisiin, etenkin siviileille aiheuttamiin ongelmiin.

Rypäleaseet ovat viimeaikaisissa konflikteissa kerta toisensa jälkeen osoittaneet ongelmallisuutensa. Ilman rajoituksia rypäleaseiden käyttö johtaa lähes poikkeuksetta jo tällä hetkellä sitovien humanitaarisen oikeuden määräysten loukkauksiin. Suomi on sitoutunut humanitaarisen oikeuden ydinsopimuksiin kuten Geneven vuoden 1949 yleissopimuksiin ja niiden lisäpöytäkirjoihin. Ensimmäisen lisäpöytäkirjan 36 artiklan mukaan Suomi on velvollinen arvioimaan perusteellisesti eri asetyyppien ja niiden hankintojen laillisuutta kansainvälisen oikeuden näkökulmasta.

Rypäleaseet eivät erotele siviilejä ja sotilaita kohdealueellaan. On tunnustettu tosiasia, että valmistajien ilmoittamat testiolosuhteissa saadut räjähtämättömyysluvut eivät toteudu taistelutilanteissa. Varsinkin asutuilla alueilla käytettynä rypäleaseet aiheuttavat vakavaa vaaraa alueen siviiliväestölle. Punainen Risti, Unicef ja Kirkon Ulkomaanapu ovat kenttätönsä kautta toistuvasti todenneet, että rypäleaseiden käyttö johtaa vakaviin ja kauaskantoisiin seurauksiin, joissa kärsijöinä ovat ennen kaikkea taisteluun osallistumattomat siviilit, usein lapset. Rypäleaseiden käyttö on myös oleellisesti vaikeuttanut järjestöjemme pääsyä hätää kärsivien luo. Räjähtämättömät rypäleammukset vaikeuttavat ja vaarantavat siviilien elämää myös pitkään konfliktin päättymisen jälkeen. Ne estävät pakolaisten paluun ja lamaannuttavat alueen taloudellisen kehityksen.

Nykyisten rypäleaseiden epätarkkuus ja epäluotettavuus sekä niiden aiheuttamat pitkäkestoiset vaikutukset erityisesti siviiliväestölle olivat keskeisiä syitä valtioiden neuvotellessa ja päättäessä rypäleaseita rajoittavan sopimuksen tekstistä.

Punaisen Ristin kansainvälinen komitea (ICRC), jolla on kansainvälisesti erityinen tehtävä humanitaarisen oikeuden valvojana, on koko neuvotteluprosessin ajan ilmaissut huolensa rypäleaseiden vaikutuksista siviiliväestöön ja tukenut sellaisen sopimuksen neuvottelemista, jolla näihin vaikutuksiin voidaan tehokkaasti puuttua. Suomen Punainen Risti, Suomen Unicef ja Kirkon Ulkomaanapu yhtyvät Komitean näkemukseen siitä, että Oslon prosessin tuloksena syntynyt sopimus on onnistunut neuvottelutulos. Saattamalla sopimuksen voimaan kansallisesti valtiot voivat tosiasiaassa vähentää rypäleaseiden kielteisiä vaikutuksia siviiliväestölle. Nk. Oslon sopimus on merkittävä lisä humanitaarisen oikeuden nykyiseen sopimusjärjestelmään.

Rypäleleaseista neuvotellaan parhaillaan myös tavanomaisia aseita koskevan sopimuksen (ns. CCW-sopimus vuodelta 1980) piirissä. Punaisen Ristin kansainvälinen komitea ei ole vakuuttunut, että CCW:n nykyinen tekstiluonnos puuttuisi tehokkaasti rypäleaseiden aiheuttamiin humanitaarisiin ongelmiin. Nyt käsittelyn pohjana oleva ehdotus vaikuttaa johtavan standardeihin, jotka olisivat selkeästi Oslon prosessia heikompia, elleivät jopa ristiriidassa niiden kanssa. Vielä ei ole myöskään varmaa, johtaako prosessi oikeudellisesti sitovaan sopimukseen. Suomen tulisi pyrkiä CCW-neuvotteluissa lopputulokseen, joka täydentää Oslon prosessia, ei heikennä sitä ja erityisesti sen takaamaa suojaa siviileille. CCW-sopimusneuvottelut eivät ole peruste jättäytyä Oslon sopimuksen ulkopuolelle.

Suomen valtion osallistuminen rypäleasesopimusneuvotteluihin Oslon prosessissa osoittaa Suomen halun puuttua rypäleaseiden aiheuttamiin vakaviin humanitaarisiin ongelmiin. Tässä vaiheessa lähes 50 valtiota, EU-jäsenmaista 11, on julkisesti ilmoittanut aikovansa sitoutua sopimukseen. Kokousjärjestelyistä vastaavien norjalaisten mukaan on odotettavissa, että joulukuiseen allekirjoitustilaisuuteen mennessä luku on huomattavasti korkeampi. Nämä valtiot ovat tekemässä merkittävän arvoratkaisun luopuessaan aseesta, jonka vaikutukset ovat epäinhimilliset ja jotka eivät ole kontrolloitavissa edes huolellisella käytöllä. Suomen Punainen Risti, Suomen Unicef ja Kirkon Ulkomaanapu vetoavat, että myös Suomi tekisi samoin ja sitoutuisi sopimukseen.

Kristiina Kumpula
pääsihteeri
Suomen Punainen Risti

Pentti Kotoaro
pääsihteeri
Suomen Unicef

Antti Pentikäinen
toiminnanjohtaja
Kirkon Ulkomaanapu